

JUDECĂTORIA STRĂȘENI

SEDIUL CENTRAL

mun. Strășeni, str. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 86
telefon (0237) 2-26-28 / e-mail: jst@justice.md.
www.instanțe.justice.md

09:30

Curtea Constituțională a Republicii Moldova
mun. Chișinău, str. Alexandru Lăpușneanu, nr. 28

Prin prezenta, Judecătoria Strășeni (sediul central), vă expediază în adresa DVS, spre executare, copia încheierii nr. 2-46/2025, din data de 11 septembrie 2025, la cererea avocatului – Victor Coda, în interesele reclamantului – Constantin Ursu, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, în cadrul dosarului civil nr. 2-46/2025, la cererea de chemare în judecată depusă de către Ursu Constantin către S.R.L. „Casabella Group,, cu privire la constatarea relațiilor de muncă și încasarea salariului restant.

Anexă: Copia încheierii nr. 2-46/2025, pe 5 file.
Cerere în baza art. 12¹ CPC, art. 135 alin (1), lit. a) din Constituție, 8 file.

Judecător

Silvia Turcan

Sesizare privind excepția de neconstituționalitate

***Art. 132 alin. (1) Cod de procedură civilă și anume sintagma "interes în proces" în coroborare cu art. 134 lit. a) și d) Cod de procedură civilă de "dreptul de a nu face declarații împotriva soțului/soției etc.", "persoana ale cărei depoziții pot cauza prejudicii materiale sau morale martorului sau persoanelor cu care se află în relațiile menționate la lit.a), b) și c)." și art. 135 alin. (1) Cod de procedură civilă , Cod de procedură civilă nr. 03-08-2018
în Monitorul Oficial Nr. 285-294 art. 436***

A. Autorul excepției de neconstituționalitate¹**A.1. Persoană fizică****1. Nume: Ursu****2. Prenume : Constantin****5. Reprezentant avocat Coda Victor****Numărul licenței 2726 din 08.12.2014****A.3. Instanța de judecată****1. Denumirea instanței de judecată/sediu **Judecătoria Strășeni, Sediul Central******2. Judecător/complet de judecată **Țurcan Silvia******4. Adresa instanței de judecată **mun. Strășeni, str. Ștefan cel Mare și Sfânt 86******5. Telefonul instanței de judecată Tel: (237) 22732****6. E-mail: **jst@justice.md****

¹ Aici, autorul excepției de neconstituționalitate va alege rubrica relevantă, ștergându-le pe celelalte.

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun²

Pe rolul Judecătorei Strășeni, Sediul Central se află spre examinare cauza civilă nr. PIGD 2-23021447-48-2-10022023 la Cererea de chemare în judecată depusă de Ursu Constantin către SRL "CasaBella Group" cu privire la încasarea salariului restant.

În rezumat, reclamantul invocă că la începutul lunii septembrie 2022 a convenit verbal cu reprezentanții SRL "CasaBella Group" să fie angajat în calitate de placator de teracotă în baza unui eventual contract individual de muncă, care va fi semnat pe parcursul perioadei de probă, după ce vor fi verificate competențele profesionale al acestuia.

În consecință, SRL "CasaBella Group" s-a eschivat de la semnarea contractului individual de muncă, iar reclamantul a fost nevoit să abandoneze locul de muncă și a depus o cerere de chemare în judecată baza legislației muncii.

La fel, reclamantul împreună cu mai multe persoane prejudiciate, a depus o plângere la Centrul pentru Combaterea Traficului de Persoane, iar în consecință a fost inițiată o cauză penală în baza art. 168 Cod penal.

În cadrul cauzei penale, SRL "CasaBella Group" a prezentata un contract de presări servicii, nesemnat de reclamantul Ursu Constantin, ca dovadă de existență a relațiilor juridico-civile dintre părți. Mai mult, SRL "CasaBella Group" a achitat în baza acestui contract de prestări servicii contribuții către Casa Națională de Asigurări Sociale, dar și impozit pe venit către Inspectoratul Fiscal de Stat în baza codului nr. 105 (Contract de prestări servicii).

În cadrul cauzei civile, reclamantul a solicitat audierea administratorului SRL "CasaBella Group", d-na Cojocaru Corina, dar și a soțului acesteia, **Cojocaru Viorel, co-fondator al SRL "CasaBella Group"**

Instanța a admis parțial cererea de audiere în calitate de martor al co-fondatorului SRL "CasaBella Group", Cojocaru Viorel, însă, prin cererea din 11.03.2025 depusă în adresa instanței de judecată, Cojocaru Viorel a făcut trimitere la prevederile art. art. 132, 134 lit. d), art. 135 alin. (1) Cod de procedură civilă, motivând că este co-fondator al SRL "CasaBella Group", ar avea un interes în rezolvarea litigiului respectiv, iar declarațiile sale ar putea aduce prejudicii materiale companiei la care este co-fondator (asociat).

Instanța de judecată a admis cererea depusă de Cojocaru Viorel de a fi exclus din lista de martori în cadrul cauzei civile, făcând trimitere la faptul că Cojocaru Viorel este co-fondator al SRL "CasaBella Group", dar și că este soțul Corinei Cojocaru, co-fondatoarea SRL "CasaBella Group" și are dreptul să refuze să depună declarații pe marginea litigiului respectiv (hotărârea motivată la moment nu există, respectiv nu cunoaștem toate argumentele instanței care au stat la baza admiterii cererii lui Cojocaru Viorel).

În principal, instanța face trimitere la prevederile art. 134 alin.(1) lit. a) și d) Cod de procedură civilă, în redacția „*Sînt în drept să refuze de a face depoziții în calitate de martor în judecată a) soțul împotriva soției, soția împotriva soțului, inclusiv cei divorțați, copiii,*

² Această parte a formularului trebuie să conțină un rezumat al informațiilor pertinente referitoare la cauza dedusă judecării instanței de drept comun, i.e. instanței în fața căreia sau de care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate

*inclusiv cei adoptați (înfiți), împotriva părinților, părinții împotriva copiilor, inclusiv celor adoptați (înfiți), d) persoana ale cărei depoziții pot cauza prejudicii materiale sau morale martorului sau persoanelor cu care se află în relațiile menționate la lit.a), b) și c)”, dar și la prevederile art. 132 alin. (1) Cod de procedură civilă ” Martor poate fi orice persoană care **nu are interes în proces** și căreia îi sînt cunoscute, direct sau indirect, fapte referitoare la cauză. Depozițiile martorului nu pot fi considerate probă dacă el nu a cunoscut personal faptele”*

C. Obiectul sesizării³

Legiuitorul a prevăzut la art. 132 alin. (1) Cod de procedură civilă regula generală potrivit căreia *”Martor poate fi orice persoană care nu are interes în proces și căreia îi sânt cunoscute, direct sau indirect, fapte referitoare la cauză”*

De asemenea legiuitorul a prevăzut la art. 134 alin.(1) lit. a) și d) Cod de procedură civilă regula specială, în redacția *„Sînt în drept să refuze de a face depoziții în calitate de martor în judecată a) soțul împotriva soției, soția împotriva soțului, inclusiv cei divorțați, copiii, inclusiv cei adoptați (înfițați), împotriva părinților, părinții împotriva copiilor, inclusiv celor adoptați (înfițați), d) persoana ale cărei depoziții pot cauza prejudicii materiale sau morale martorului sau persoanelor cu care se află în relațiile menționate la lit.a), b) și c)”*

Cu toate acestea, legiuitorul a omis să prevadă exact și previzibil înțelesul sintagmei de *”interes al martorului în proces”*, or un oarecare interes ar trebui să lipsească.

În contextul dreptului justițiabilului civil de a avea acces la justiție prin indicarea instanței de judecată la martorul care cunoaște circumstanțe în legătură cu cauza dedusă judecătii, în coroborare cu art. 9 alin. (2) Cod de procedură civilă *”Instanța judecătorească explică participanților la proces drepturile și obligațiile lor procesuale, preîntîmpină asupra urmărilor pe care le poate implica exercitarea sau neexercitarea actului procesual, le acordă sprijin în exercitarea drepturilor, ordonă, la solicitarea părților și altor participanți la proces, prezentarea de probe care să contribuie la adoptarea unei hotărîri legale și întemeiate, conduce dezbaterile judiciare, informează părțile despre posibilitatea inițierii procesului de mediere și ia orice alte măsuri necesare bunei desfășurări a procesului, pune în discuția părților și altor participanți la proces orice împrejurare de fapt sau de drept, efectuează alte acțiuni prevăzute de lege”*, justițiabilul are o speranță legitimă și un instrument util în a-și apăra cauza civilă dedusă judecătii prin mecanismul citării în instanța de judecată a martorului în apărarea sa, chiar și a celui martor care nu dorește să se prezinte în instanța de judecată și să depună declarații, or în pofida art. 136 alin. (2) Cod de procedură civilă *” Pentru depoziții false făcute cu bună-știință, pentru refuzul sau eschivarea, contrar legii, de a face depoziții, martorul răspunde în conformitate cu legislația penală.”*

Legislația penală la fel, a prevăzut la art. 313 Cod penal norma incriminatorie față de martorul care săvârșește acțiunea manifestată prin *” Refuzul sau eschivarea martorului, a victimei ori a părții vătămate de a face declarații în cadrul procesului penal sau contravențional*

se pedepsește cu amendă în mărime de până la 850 de unități convenționale sau cu închisoare de până la 3 ani.”

Din câte se poate observa, norma penală citată nu se referă la cazul în care martorul refuză să se prezinte pentru a depune declarații în cadrul unui proces civil, cu toate că norma art. 136 alin. (2) CPC face trimitere la normele penale (*inexistente*).

În acest fel, unicul mecanism pe care l-a prevăzut legiuitorul pentru garantarea dreptului justițiabilului la un proces echitabil, inclusiv la dreptul de acces la justiție în raport cu obligarea martorului de a depune declarații în instanța de judecată în cadrul unui

³ În această parte a formularului se vor menționa prevederile contestate în fața Curții Constituționale, potrivit competenței sale ratione materiae. Aceste prevederi trebuie să fie aplicabile la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

proces civil este inserat la art. 135 alin. (3) CPC ” *Dacă refuză să facă depoziții fără a indica motivele sau dacă motivele sînt considerate de instanță ca fiind neîntemeiate, martorul poate fi supus unei amenzi de 10 unități convenționale*”

Dacă este să revenim la regula specială care oferă dreptul martorului de a refuza depunerea declarațiilor din motiv că:

1. Ar avea **un interes în proces**;
2. Ar fi soțul/soției, inclusiv cei divorțați, copiii, inclusiv cei adoptați (înfițați), împotriva părinților, părinții împotriva copiilor, inclusiv celor adoptați (înfițați),
3. Persoana ale cărei depoziții pot cauza prejudicii materiale sau morale martorului *sau persoanelor cu care se află în relațiile menționate la lit. a), b) și c)*”

....atunci aceste norme nu corespund criteriului de claritate și previzibilitate.

Interesul martorului, după cum am afirmat mai devreme, este o noțiune ce se referă la integritatea martorului, nu însă și la aspectul material al acestei noțiuni (de pe urma declarațiilor făcute de martor, patrimoniul acestuia ar putea diminua sau supus riscului diminuării), (cu toate că aceste noțiuni se pot contopi, având un sens unic).

Noțiunea de ”*interes*” folosit de legiuitor în senul descris mai sus, este unul de o interpretare foarte largă, iar martorul nu este ținut în nici un fel să demonstreze prezența acestuia, alta decât să indice în mod expres despre existența acestuia.

Instanța de judecată, conform normelor Codului de procedură civilă, poate respinge cererea martorului de a refuza să depună declarații, dacă consideră că argumentele acestuia sunt insuficiente sau impertinente, însă martorul nu poate fi ținut să probeze acest ”*interes*”, iar instanța nu este ținută de argumentarea martorului, mai cu seamă probatoriu (or martorul nu este parte pe proces, și nu este obligat să demonstreze nimic).

La caz, martorul care a fost admis spre a fi audiat a invocat un interes mijlocit, reprezentat prin faptul că declarațiile acestuia ar putea afecta patrimoniul persoanei juridice al cărei co-asociat este, invocând de asemenea și faptul că celălalt asociat este soția acestuia, iar regula prevăzută de art. 134 alin.(1) lit. a) și d) Cod de procedură civilă îi oferă posibilitatea să de refuză de a depune declarații inclusiv și pentru acest motiv.

Instanța de judecată nu explicat într-un mod clar și coerent care este motivul exact de admitere a cererii martorului de a depune declarații: cel că ar avea un interes în proces, sau că ar fi soțul asociatului persoanei juridice pârâte.

Interesul martorului într-un proces civil în forma în care a fost prevăzută la moment de legiuitor este una imprevizibilă, interpretabilă și neclară, prin consecință nu corespunde standardelor unei legi conforme Constituției Republicii Moldova.

La fel, legiuitorul a instituit mecanismul de protecție juridică manifestat prin dreptul persoanei de a refuza depunerea declarațiilor în instanța de judecată dacă *persoana ale cărei depoziții pot cauza prejudicii materiale sau morale martorului sau persoanelor cu care se află în relațiile menționate la lit.a), b) și c).*

Acest mecanism juridic, la fel ca și celelalte două descrise *supra*, este unul imprevizibil și incert, deoarece nu face distincție dintre patrimoniul persoanei fizice și cel al persoanei juridice, or potrivit art. 245 alin. (1) Cod civil ”*Societate comercială este organizația comercială cu capital social constituit din participațiuni ale membrilor*

(asociațiilor). Patrimoniul creat din aportul asociațiilor și cel dobândit de societatea comercială în proces de activitate aparține acesteia cu drept de proprietate. În cazurile prevăzute de prezentul cod, societatea comercială poate fi fondată de o singură persoană.”, iar potrivit art. 280 alin. (1) Cod civil ”Societate cu răspundere limitată este societatea comercială al cărei capital social este divizat în părți sociale conform actului de constituire și ale cărei obligații sînt garantate cu patrimoniul societății”. Prin opoziție, conform art. 35 Cod civil ”Persoana fizică răspunde pentru obligațiile sale cu tot patrimoniul său, cu excepția bunurilor care, conform legii, nu pot fi urmărite”. Interesul material al martorului sau al persoanei cu care acesta se află în relații prevăzute de art. 134 lit. d) CPC este unul indirect (mijlocit), și se manifestă prin dreptul său de a culege dividendele obținute de persoana juridică, deci o entitate distinctă de cea a persoanei fizice.

Cu toate acestea, legiuitorul a echivalat prin norma prevăzută de art. 132 alin. (1) CPC noțiunea de *interes în proces* al martorului cu cel prevăzute de art. 134 lit. a), b), c) CPC de ”*dreptul de a nu face declarații împotriva soțului/soției etc.*”, ”*persoana ale cărei depoziții pot cauza prejudicii materiale sau morale martorului sau persoanelor cu care se află în relațiile menționate la lit.a), b) și c).*”, or dacă soțul/soția etc. sunt fondatori ai unei persoane juridice cu scop lucrativ, iar martorul ar avea un interes în proces – de a nu prejudicia starea financiară a soțului/soției etc., acesta s-ar putea folosi de toate trei reguli simultan, astfel că regulile respective se pot aplica pur formal, fără a intra în esența relațiilor factologice și fără a identifica ”interesul” martorului.

Aplicarea unor astfel de reguli se pare a fi una ce poate deschide calea spre abuz și rea-intenție.

În acest fel, noțiunea de ”*interes în proces*” este una prea largă, neclară și lasă o mare libertate de apreciere din partea instanțelor de judecată.

În jurisprudența Sa, Curtea Constituțională a reținut, că omisiunea legislativă poate constitui obiect de examinare a Curții Constituționale dacă prin aceasta este afectat un drept fundamental (a se vedea: Hotărârea CC nr. 17 din 19.05.2016, § 71; Decizia CC nr. 28 din 12.03.2020, § 24; Decizia CC nr. 123 din 22.10.2020, §26; Decizia CC nr. 16: din 29.12.2020, §23).

Cu alte cuvinte, *dacă Curtea constată, la etapa admisibilității că prevederile contestate conțin vreo omisiune legislativă care provoacă o ingerință într-un drept garantat de Constituție, atunci ea trebuie să declare admisibilă sesizarea și să o examineze în fond.*

În același timp, Curtea Constituțională are posibilitatea să intervină la sesizare, și să constate printr-o hotărâre, ”în ce măsură” textul respectiv este neconstituțional, în aceste cazuri, textul de lege controlat nu se înlătură din legislație ci se aplică în sensul stabilit de Curtea Constituțională.

În concret, această situație poate conduce, pe cale de consecință, la efectuarea mai multor acțiuni intruzive în drepturile fundamentale ale persoanei, precum dreptul la accesul efectiv la justiție (art. 20), iar ingerința admisă nu are o justificare obiectivă și rezonabilă, fiind contrară garanțiilor prevăzute la art. 54 din Constituție.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție⁴

Consider norma contestată generează o ingerință în exercitarea mai multor drepturi fundamentale garantate Constituție precum: dreptul la accesul efectiv la justiție (art. 20), dreptul la un proces echitabil (art. 6 CtEDO) – iar ingerința admisă nu are o justificare obiectivă și rezonabilă, fiind contrară garanțiilor art. 54 din Constituție.

1. Norma contestată este contrară art. 20 din Constituția Republicii Moldova, întrucât stabilesc limitări care afectează substanțial dreptul de a avea acces la justiție, or limitarea dreptului de a audia martori esențiali în cauza sa civilă lipsește efectiv persoana de dreptul de a obține o hotărâre judecătorească favorabilă.

1.1. Conform prevederilor art. 20 din Constituția Republicii Moldova

(1) *Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. (2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.*

1.2. Garanțiile instituite la art. 20 din Constituție sunt legate de dreptul de acces la justiție și instituie regula precum că nici o lege nu poate îngreuna dreptul de acces la justiție. Orice limitare trebuie să fie una rezonabil, proporțională, necesară și democratică. La caz, observăm că legiuitorul a omis să precizeze ce semnificație are noțiunea de *interes în proces* al martorului, or această sintagmă limitează dreptul oricărui justițiabil de a-și apăra un drept sau libertate pe motiv că suportul probatoriu este viciat/insuficient datorită unei norme legale ce-i îngreunează dreptul de a audia martorul în instanța de judecată

Omisiunea respectivă este interpretabilă și lasă loc de abuz, or în asemenea cazuri co-fondatorii persoanelor juridice care sunt martori și cunosc circumstanțe în care au avut loc anumite evenimente necesare apărării drepturilor persoanelor lezate, poate abuza de această prevedere legală și refuza în a fi audiați, fapt prin ce limitează efectiv dreptul persoanei de a-și restabili drepturile încălcate.

Sarcina probei în conflictele de muncă revine angajatorului, acesta fiind obligat să depună dovezi în apărarea sa până la prima zi de înfățișare.

Regula prevăzută de art. 132 alin. (1) Cod de procedură civilă care prevede că *”Martor poate fi orice persoană care nu are interes în proces și căreia îi sînt cunoscute, direct sau indirect, fapte referitoare la cauză”*, stârnește mai multe probleme de aplicabilitate, inclusiv răsfrîngerea acestui interes în proces nemijlocit asupra drepturilor și intereselor persoanei martorului. În combinație cu norma articolului 134 alin. (1) lit. a) și d) Cod de procedură civilă această normă limitează cu desăvârșire accesul justițiabilului la justiție prin asigurarea garanției de a audia martorul în propria sa cauză, mai cu seamă într-un litigiu de muncă, unde sarcina probațiunii îi revine anume pârâtului/angajator.

La caz, considerăm că nu se respectă o proporționalitate dintre interesul martorului de a se apăra prin refuzul de a face declarații și cel al justițiabilului de a-și apăra drepturile și interesele în cadrul unui proces judiciar într-un litigiu de muncă.

⁴ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta de ce consideră aplicabil unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție, adică va argumenta dacă există o ingerință în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție.

La momentul depunerii cererii de chemare în judecată, reclamantul (justițiabilul) ar urma să cunoască și să-și asume că partea oponentă poate avea un interes unic cu martorul pe dosar, care poate fi rudă sau membru de familie etc., respectiv nu poate să conteze pe declarațiile acelui martor, drept garantat de altfel de Constituție, care garantează oricărui cetățean dreptul de acces la justiție, dreptul de a chema orice persoană care cunoaște circumstanțe importante pentru soluționarea cauzei sale, în instanța de judecată și de a o audia. O asemenea inechitate nu poate fi considerată conformă cu Constituția Republicii Moldova și Tratatul Internațional la care Republica Moldova este parte, or această situația creează o disproporționalitate între drepturile angajatului pe de o parte și cele ale angajatorului, pe de altă parte.

1.3. Cu privire la incidența articolelor mai sus citate, menționez că acestea își găsesc corespondența în dispozițiile articolului 6 § 1 din Convenția Europeană pentru Drepturile Omului. Astfel, dreptul la un proces echitabil, implicând printre altele, și dreptul de acces la justiție trebuie să fie practic și efectiv, dar nu teoretic și iluzoriu.

1.4. Prin urmare, exigența articolului 6 § 1 din Convenție, potrivit căreia cauzele trebuie examinate în mod echitabil, trebuie înțeleasă inclusiv prin prisma asigurării respectării principiilor fundamentale ale procesului judiciar, î.a. – a principiului asigurării accesului la instanță, principiului contradictorialității și a principiului egalității armelor.

1.5. Articolul 20 din Constituție asigură principiul accesului liber la principiu care este materializat și transpus în normele procesuale care guvernează aplicabilitatea acesteia. În acest sens, prin prisma prevederilor art. 5 din Codul de procedură civilă (în continuare — CPC) orice persoană interesată este îndreptată să se adreseze în instanța judecătorească, în modul stabilit de lege pentru a-și apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile și interesele legitime. Nici unei persoane nu i se va refuza apărarea judiciară din motiv de inexistență a legislației, de imperfecțiune, coliziune sau obscuritate a legislației în vigoare.

1.6. Articolul 27. Disponibilitatea în drepturi a participanților la proces (1) *Disponibilitatea în drepturi se afirmă în posibilitatea participanților la proces, în primul rând a părților, de a dispune liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus judecării, precum și de a dispune de drepturile procedurale, de a alege modalitatea și mijloacele procedurale de apărare. (2) Instanța nu admite dispunerea de un drept sau folosirea modalității de apărare dacă aceste acte contravin legii ori încalcă drepturile sau interesele legitime ale persoanei.*

1.7. Astfel, consider, odată ce legislația procesuală civilă instituie o asemenea garanție pentru a asigura accesul efectiv la justiție, orice omisiune de a reglementa posibilitatea remedierii unui viciu grav al procedurii civile trebuie fie abordată "în lumina obligației pozitive ale statului de a remedia lacunele existente pentru a asigura oricărei persoane dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile și libertățile interesele sale legitime"

E. Argumentarea pretensei încălcări a unuia sau a mai multor drepturi garantate de Constituție⁵

Din conținutul articolului 54 alin. (2) din Constituție rezultă că ingerințele într-un drept fundamental trebuie să urmărească realizarea unul sau mai multor din următoarele scopuri legitime:

- asigurarea securității naționale
- asigurarea integrității teritoriale
- bunăstarea economică
- asigurarea ordinii publice
- prevenirea tulburărilor în masă și infracțiunilor
- protejarea drepturilor, libertăților și demnității altor persoane
- împiedicarea divulgării informațiilor confidențiale
- garantarea autorității și imparțialității justiției

Raportând normele contestate la prevederile art. 54 din Constituție, conchid că limitările stabilite prin normele contestate nu vin în protejarea unui interes public general în sensul art. 54 alin. (2) din Constituție.

Îngrădirea accesului la justiție părții astfel interesate (reclamantului, la caz) impune un impediment procedural injust reclamantului, impediment care nu poate avea nici o justificare într-un stat de drept, între-o societate democratică, cu respectarea principiului proporționalității și a securității sociale.

Procesul civil se desfășoară cu respectarea drepturilor și libertăților tuturor cetățenilor. Nici o persoană nu poate fi avantajată într-un drept al său în raport cu altă persoană, iar proporționalitatea drepturilor părților implicate într-un proces trebui să fie asigurată de instanța de judecată.

La caz, partea pârâtă face uz de aceste prevederi legale vagi și imprecise, care-i creează premise favorabile să se eschiveze de la a depune declarații (veridice și utile) care vin să susțină poziția reclamantului.

Martorul se prezumă a fi o persoană care cunoaște circumstanțe importante pentru soluționarea litigiului deferit instanței de judecată, și autenticitatea declarațiilor oferite de acesta se "măsoară" prin gradul de dezinteres al martorului în soluția dată de instanța de judecată.

Dreptul martorului/angajator de a proteja interesul său în raport cu interesul reclamantului/salariat nu poate fi justificat prin existența unui "interes", or în acest fel se creează un risc de dominare economică a angajatorului în raport cu salariatul, iar această circumstanță creează în consecință o încălcare a art. 16 alin. (2) și art. 54 alin. (2) din Constituție.

⁵ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta, după caz, de ce consideră că îi este încălcat unui sau mai multe drepturi garantate de Constituție. Este recomandabil ca acesta să urmeze, în argumentarea sa, următorii pași: (1) dacă ingerința în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție este prevăzută de lege; în caz afirmativ, (2) dacă ingerința urmărește realizarea unui scop legitim permis de Constituție; în caz afirmativ, (3) dacă există o legătură rațională între ingerință și scopul legitim urmărit; în caz afirmativ, (4) dacă ar putea fi instituite alte măsuri legislative la fel de eficiente și mai puțin intruzive pentru dreptul/drepturile fundamentale în discuție; în caz afirmativ, (5) dacă ingerința este proporțională cu scopul legitim urmărit.

Această constatare scutește Curtea să treacă la următoarea etapă a testului de proporționalitate.

Generalizând cele menționate supra, solicit Curții Constituționale să verifice conformitatea art. 132 alin. (1) Cod de procedură civilă și anume sintagma "interes în proces" în coroborare cu art. 134 lit. a) și d) Cod de procedură civilă de "dreptul de a nu face declarații împotriva soțului/soției etc.", "persoana ale cărei depoziții pot cauza prejudicii materiale sau morale martorului sau persoanelor cu care se află în relațiile menționate la lit.a), b) și c)." și art. 135 alin. (1) Cod de procedură civilă , art. 280 alin. (1) Cod civil cu Constituția Republicii Moldova.

F. Lista documentelor relevante (dacă este cazul)⁶

⁶ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va enumera documentele relevante (extrasul cu prevederile normative contestate, alte hotărâri sau decizii ale Curții Constituționale cu un obiect similar, alte hotărâri sau decizii cu obiect similar pronunțate de alte curți constituționale, jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului, studii de drept comparat), pe care le va anexa.

G. Declarația și semnătura autorului sesizării⁷

Declar pe propria onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice, fapt pentru ce semnez (electronic)

⁷ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va declara pe propria sa onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice, semnând la final.

Dosar nr. 2-46/2025
2-23021447-48-10022023

ÎNCHEIERE

11 septembrie 2025
Judecătoria Strășeni (sediul Central)
Instanța de judecată în componență:
Președintele ședinței, judecătorul
Grefierului
Cu participarea:
Avocatului

mun. Strășeni

Silvia Turcan
Adraiana Baiuș

Daniela Hedeș, Coda Victor

examinând în ședința de judecată publică cererea avocatului Coda Victor în interesele reclamantului Ursu Constantin, *privind ridicarea excepției de neconstituționalitate*, în cadrul dosarului la cererea de chemare în judecată depusă de Ursu Constantin, Rodideal Veaceslav, Maharramov Akif către SRL "Casabella Group" cu privire la constatarea relațiilor de muncă și încasarea salariului restant,-

CONSTATĂ:

La data de 10.02.2023 avocatul Coda Victor, în interesele reclamantului Ursu Constantin a depus cerere de chemare în judecată împotriva SRL "Casabella Group" cu privire la constatarea relațiilor de muncă și încasarea salariului restant.

În motivarea cererii de chemare în judecată, reclamantii au indicat că, Ursu Constantin, Rodideal Veaceslav, Maharramov Akif a găsit prin intermediul platformei de anunțuri 999, anunț de angajare a muncitorilor în domeniul construcțiilor. Anunțul conținea nr. de telefon al administratorului SRL "Casabella Group", Cojocaru Corina.

Indică, că în urma conversațiilor aceștia au ajuns la înțelegerea precum că, Ursu Constantin urmează a fi angajat de către SRL "Casabella Group" în calitate de placator de faianță, cu începerea activității de muncă din momentul de începere a lucrărilor propriu zise de la locul de muncă.

Ulterior, din spusele lui Cojocaru Viorel, Ursu Constantin, va fi angajat la funcție de șef de șantier unde va avea atribuții de administrare a activității de lucru, a unei echipe de muncitori, având un salariu fix și un procent din volumul, lucrărilor efectuate.

Susține că, aceștia au convenit ca condițiile de muncă și cele salariale, vor fi stabilite în viitorul contract individual de muncă, care urma a fi semnat de către părți, imediat ce va fi prezentat, de către administrația companiei, aspre semnarea părților.

În acest fel, Ursu Constantin a acceptat oferta pârâtului, și a purces la muncă cu promisiunea din partea SRL "Casabella Group", că contractul va fi semnat în cel mai scurt timp. La fel, părțile au convenit imediat cu privire la modalitatea de achitare care urma a fi apreciat la prețul mediu de piață a lucrărilor respective.

Menționează că, la data de 10.10.2022 Ursu Constantin în urma înțelegerii prealabile a convenit că acesta va executa lucrări de construcție în cadrul unei încăperi izolate din cadrul policlinicii nr. 2 sector Botanica, mun. Chișinău. Astfel, părțile au convenit asupra volumului de muncă de 55 m.p. la un preț mediu de 220 lei m.p.

Relatează că, pe parcursul prestării muncii de către Ursu Constantin în favoarea SRL "Casabella Group" aceștia avea relații de subordonare, ca între angajator și salariat. Lucrările au fost efectuate și recepționate în modul stabilit, procesul verbal de recepție a fost semnat și confirmat de părți (în lipsa lui Ursu Constantin) fapt confirmat din declarațiile administratoarei SRL "Casabella Group", Cojocari Corina).

Astfel, părțile au convenit că, nu este principial tarifarea fiecărei lucrări în parte atît timp cît prețul de piață pentru lucrările efectuate în interesul SRL "Casabella Group" va fi unul mediu de piață, iar Ursu Constantin a fost de acord să accepte o plată pentru munca sa, în calitate de salariu fix.

În acest caz, SRL "Casabella Group" se obliga să asigure lui Ursu Constantin un volum de lucru stabil, iar în caz de inexistență a unor beneficiari Ursu Constantin, urmând să presteze servicii în interesul SRL "Casabella Group".

Comunică că, Ursu Constantin se afla în perioada de probă (art. 49 alin.1, lit. m, art. 60, art. 63, art. 86 alin.(1) lit. a) Codul Muncii față de angajatorul SRL "Casabella Group" și

relațiile dintre aceștia urmau a fi calificate conform prevederilor Codului Muncii. În cadrul discuțiilor telefonice oficiale, reprezentanții SRL "Casabella Group" Cojocari Viorel și Cojocari Corina, au recunoscut existența relațiilor de muncă cu Ursu Constantin, dar și faptul că compania datorează o sumă ultimului, suma nefiind precizată.

Solicită reclamantul constatarea faptului existenței raporturilor de muncă dintre SRL "Casabella Group" și Ursu Constantin, începând cu data de 01.10.2022 până la data de 12.10.2022; Obligarea SRL "Casabella Group" să emită ordinul (dispoziție, decizia, hotărârea) cu privire la concedierea salariatului Ursu Constantin; achitarea sumei restante de pe urma efectuării lucrărilor de construcții (muncii prestate) de către salariatul Ursu Constann, în valoare de 10 750 lei. Achitarea pentru fiecare zi de întârziere a salariului angajatului Ursu Constantin începând cu data de 13.10.2022, pînă la ziua achitării conform prevederilor art. 330 Codul Muncii, a sumei de 15480 lei, (10750 suma restantă , 0,3% per zi =322 lei per zi) perioada restantă 48 zile (13.10.2022 – 29.11.2022) .322 lei – zi x 48 zile =15480 lei; Compensarea prejudiciului moral pentru suferințe psihice și morale de pe urma relațiilor traumatizante create de angajatorul SRL "Casabella Group" angajatului Ursu Constantin, prin refuz de a achita salariu, inducere în eroare, eschivarea de la recunoașterea relațiilor de muncă, negarea faptului de prestare a muncii din partea lui Ursu Constantin în favoarea SRL „Casabella Group” în mărime de 25 000 lei; compensarea cheltuielilor de asistență juridică în valoare de 10 000 lei.

La data de 12 mai 2025 reprezentantul Coda Victor în interesele reclamantului Ursu Constantin, prin intermediul Secției de evidență și Documentare Procesuală a Judecătoriei Strășeni (sediul Central) a depus cere cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate.

În motivarea cererii a indicat că, reclamantul că, la începutul lunii septembrie 2022 a convenit verbal cu reprezentanții SRL "Casabella Group" să fie angajat în calitate de placator de teracotă în baza unui eventual contract individual de muncă, care va fi semnat pe parcursul perioadei de probă, după ce v-or fi verificate competențele profesionale a acestuia.

În consecință, SRL "Casabella Group" s-a eschivat de la semnarea contractului individual de muncă, iar reclamantul a fost nevoit să abandoneze locul de muncă și a depus o cerere de chemare în judecată în baza legislației muncii.

La fel, reclamantul cu mai multe persoane prejudiciate a depus o plângere la centru pentru combaterea traficului de persoane, iar în consecință a fost inițiată o cauză penală în baza art. 168 Cod Penal.

În cadrul cauzei penale SRL "Casabella Group" a prezentat un contract de prestări servicii nesemnat de reclamantul Ursu Constantin, ca dovadă de existență a relațiilor juridică civile dintre părți. Mai mult, SRL "Casabella Group" a achitat în baza acestui contract de prestări servicii contribuții către Casa Națională de Asigurări Sociale, dar și impozit pe venit, către Inspectoratul Fiscal de Stat în baza codului nr. 105 (contract de prestări servicii). În cadrul cauzei civile, reclamantul a solicitat, audierea administratorului, "Casabella Group", d. Cojocaru Corina, dar și a soțului acesteia Cojocaru Viorel co-fondator al "Casabella Group" SRL. Instanța a admis parțial cererea de audiere în calitate de martor al co-fondatorului SRL "Casabella Group" Cojocaru Viorel, însă prin cererea din 11.03.2025 depusă în adresa instanței de judecată Cojocaru Viorel a făcut trimitere la prevederile art. 132, 134 lit. d), art. 135 alin.1 CPC, motivând că este co-fondator al SRL "Casabella Group" și ar avea un interes în rezolvarea litigiului respectiv, iar declarațiile sale ar putea aduce prejudicii materiale companiei la care este co-fondator(asociat).

Indică că, instanța de judecată a admis cererea depusă de Cojocaru Viorel, de a fi exclus din lista de martori în cadrul cauzei civile, făcând trimitere la faptul că Cojocaru Viorel este Co-fondator al SRL "Casabella Group", dar și că este soțul Corinei Cojocaru, Cofondatoarea "Casabella Group" și are dreptul să refuze să depună declarații, pe marginea litigiului respectiv (hotărârea motivată la moment nu există, respectiv, nu cunoaște toate argumentele instanței care au stat la baza admiterii cererii lui Cojocaru Viorel). În principal instanța face trimitere la prevederile art. 134 alin.(1) lit. a)și d) CPC, dar și la prevederile art. 132 alin.(1) CPC.

Astfel, legiuitorul a prevăzut la art.132 alin.(1) Cod de procedură civila regula generala

potrivit căreia "Martor poate fi orice persoana care nu are interes in proces și căreia ii sunt cunoscute, direct sau indirect, fapte referitoare la cauza".

De asemenea legiuitorul a prevăzut la art. 134 alin.(1) lit. a) și d) Cod de procedură civilă regula specială, în redacția „Sînt în drept să refuze de a face depoziții în calitate de martor în judecata a) soțul împotriva soției, soția împotriva soțului, inclusiv cei divorțați, copiii, inclusiv cei adoptați (înfițați), împotriva părinților, părinții împotriva copiilor, inclusiv celor adoptați (înfițați), d) persoana ale cărei depoziții pot cauza prejudicii materiale sau morale martorului sau persoanelor cu care se afla în relațiile menționate la lit. a), b) și c) ”.

Susține că, cu toate acestea, legiuitorul a omis să prevadă exact și previzibil înțelesul sintagmei de "**interes al martorului în proces**", or un oarecare interes ar trebui să lipsească.

Comunică că, în contextul dreptului justițiabilului civil de a avea acces la justiție prin indicarea instanței de judecată la martorul care cunoaște circumstanțe în legătura cu cauza dedusă judecării, în coroborare cu art. 9 alin. (2) Cod de procedură civilă, "*Instanța judecătorească explică participanților la proces drepturile și obligațiile lor procesuale, preîntîmpină asupra urmărilor pe care le poate implica exercitarea sau neexercitarea actului procesual, le acordă sprijin în exercitarea drepturilor, ordonă, la solicitarea părților și altor participanți la proces, prezentarea de probe care să contribuie la adoptarea unei hotărîri legale și întemeiate, conduce dezbaterile judiciare, informează părțile despre posibilitatea inițierii procesului de mediere și ia orice alte măsuri necesare bunei desfășurări a procesului, pune în discuția părților și altor participanți la proces orice împrejurare de fapt sau de drept, efectuează alte acțiuni prevăzute de lege*", justițiabilul are o speranță legitimă și un instrument util în a-și apăra cauza civilă dedusă judecării prin mecanismul citării în instanța de judecată a martorului în apărarea sa, chiar și a celui martor care nu dorește să se prezinte în instanța de judecată și să depună declarații, or în pofida art. 136 alin. (2) Cod de procedură civilă "*Pentru depoziții false făcute cu bună-știință, pentru refuzul sau eschivarea, contrar legii, de a face depoziții, martorul răspunde în conformitate cu legislația penală.*"

Legislația penală la fel, a prevăzut la art. 313 Cod penal norma incriminatorie față de martorul care săvârșește acțiunea manifestată prin "*Refuzul sau eschivarea martorului, a victimei ori a părții vătămate de a face declarații în cadrul procesului penal sau contravențional, se pedepsește cu amendă în mărime de pînă la 850 de unități convenționale sau cu închisoare de pînă la 3 ani.*"

Menționează că, norma penală nu se referă la cazul în care martorul refuză să se prezinte pentru a depune declarații în cadrul unui proces civil, cu toate că norma art. 136 alin.(2) CPC, face trimitere la normele penale (inexistente).

În acest fel, unicul mecanism pe care l-a prevăzut legiuitorul pentru garantarea dreptului justițiabilului la un proces echitabil, inclusiv la dreptul de acces la justiție în raport cu obligarea martorului de a depune declarații în instanța de judecată în cadrul unui proces civil este inserat la art. 135 alin.(3) CPC, "*Dacă refuză să facă depoziții fără a indica motivele sau dacă motivele sunt considerate de instanță ca fiind neîntemeiate, martorul poate fi suspendat unei amenzi de 10 unități convenționale.*"

Susține că, regula specială care oferă dreptul martorului de a refuza depunerea declarațiilor din motiv că: 1. Ar avea un interes în proces; 2. Ar fi soțul /soției, părinții împotriva copiilor, inclusiv celor adoptați (înfițați); 3. Persoana ale cărei depoziții pot cauza prejudicii materiale sau morale martorului sau persoanelor cu care se află în relații menționate la lit. a),b), și c), atunci aceste norme nu corespund criteriului de claritate și previzibilitate.

Interesul martorului, este o noțiune ce se referă la integritatea martorului, nu însă și la aspectul material al acestei noțiuni (de pe urma declarațiilor făcute de martor, patrimoniul acestuia ar putea diminua sau supus riscului diminuării), (cu toate că aceste noțiuni se pot contopi, având un sens unic).

Noțiunea de "interes" folosit de legiuitor în sensul descris mai sus, este unul de o interpretare foarte largă, iar martorul nu este ținut în nici un fel să demonstreze prezența acestuia, alta decît să indice în mod expres despre existența acestuia.

Instanța de judecată, conform normelor Codului de procedură civilă, poate respinge cererea martorului de a refuza să depună declarații, dacă considera că argumentele acestuia

sunt insuficiente sau impertinente, însa martorul nu poate fi ținut sa probeze acest "interes", iar instanța nu este ținta de argumentarea martorului, mai cu seama probatoriu (or martorul nu este parte pe proces, si nu este obligat sa demonstreze nimic).

La caz, martorul care a fost admis spre a fi audiat a invocat un interes mijlocit, reprezentat prin faptul ca declarațiile acestuia ar pute afecta patrimoniul persoanei juridice al cărei co-asociat este, invocând de asemenea si faptul ca celalalt asociat este soția acestuia, iar regula prevăzuta de art. 134 alin.(l) lit. a) si d) Cod de procedură civila ii oferă posibilitatea sa de refuza de a depune declarații inclusiv si pentru acest motiv.

Relatează că, instanța de judecata nu a explicat într-un mod clar si coerent care este motivul exact de admitere a cererii martorului de a depune declarații: cel ca ar avea un interes in proces, sau ca ar fi soțul asociatului persoanei juridice parate.

Consideră că, interesul martorului într-un proces civil in forma in care a fost prevăzuta la moment de legiuitor este una imprevizibila, interpretabila si neclara, prin consecința nu corespunde standardelor unei legi conforme Constituției Republicii Moldova.

La fel, legiuitorul a instituit mecanismul de protecție juridica manifestat prin dreptul persoanei de a refuza depunerea declarațiilor in instanța de judecata daca persoana ale cărei depoziții pot cauza prejudicii materiale sau morale martorului sau persoanelor cu care se afla in relațiile menționate la lit.a), b) si c).

Acest mecanism juridic, la fel ca si celelalte doua descrise supra, este unul imprevizibil si incert, deoarece nu face distincție dintre patrimoniul persoanei fizice si cel al persoanei juridice, or potrivit art. 245 alin. (1) Cod civil "Societate comerciala este organizația comerciala cu capital social constituit din participațiuni ale membrilor (asociaților). Patrimoniul creat din aportul asociaților și cel dobândit de societatea comerciala in proces de activitate aparține acesteia cu drept de proprietate. In cazurile prevăzute de prezentul cod, societatea comerciala poate fi fondata de o singura persoana. ", iar potrivit art. 280 alin. (1) Cod civil "Societate cu răspundere limitata este societatea comerciala al cărei capital social este divizat in părți sociale conform actului de constituire și ale cărei obligații sint garantate cu patrimoniul societății". Prin opoziție, conform art. 35 Cod civil "Persoana fizica răspunde pentru obligațiile sale cu tot patrimoniul sau, cu excepția bunurilor care, conform legii, nu pot fi urmărite ". Interesul material al martorului sau al persoanei cu care acesta se afla in relații prevăzut de art. 134 lit. d) CPC este unui indirect (mijlocit), si se manifestă prin dreptul sau de a culege dividendele obținute de persoana juridica, deci o entitate distincta de cea a persoanei fizice.

Cu toate acestea, legiuitorul a echivalat prin norma prevăzuta de art. 132 alin. (1) CPC noțiunea de interes in proces al martorului cu cel prevăzut de art. 134 lit. a), b), c) CPC de "dreptul de a nu face declarații împotriva soțului/sotiei etc.", "persoana ale cărei depoziții pot cauza prejudicii materiale sau morale martorului sau persoanelor cu care se afla in relațiile menționate la lit.a), b) și c)", or daca soțul/soția etc. sunt fondatori ai unei persoane juridice cu scop lucrativ, iar martorul ar avea un interes in proces - de a nu prejudicia starea financiara a sotului/sotiei etc., acesta s-ar putea folosi de toate trei reguli simultan, astfel ca regulile respective se pot aplica pur formal, fără a intra in esența relațiilor factologice și fără a identifica "interesul" martorului.

Aplicarea unor astfel de reguli se pare a fi una ce poate deschide calea spre abuz și rea-intenție. În acest fel, noțiunea de "Interes în proces" este una prea largă, neclară și lasă o mare libertate de apreciere din partea instanțelor de judecată.

Consideră că, norma contestată generează o ingerință în exercitarea mai multor dreptul fundamentale garantate de Constituție precum: dreptul la accesul efectiv la justiție (art. 20), dreptul la un proces echitabil (art. 6 CtEDO) – iar ingerința admisă nu are o justificare obiectivă și rezonabilă, fiind contrară garanțiilor art. 54 din Constituție.

Norma contestată este contrară art. 20 din Constituția Republicii Moldova, întrucât stabilesc limitări care afectează substanțial dreptul de a avea acces la justiție, or limitarea dreptului de a audia martori esențial în cauza sa civilă lipsește efectiv persoana de dreptul de a obține o hotărâre judecătorească favorabilă.

Conform prevederilor art. 20 din Constituția Republicii Moldova:

(1) Orice persoana are dreptul la satisfacție efectiva din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. (2)

Nici o lege nu poate îngreși accesul la justiție.

Garanțiile instituite la art. 20 din Constituție sunt legate de dreptul de acces la justiție și instituie regula precum ca nici o lege nu poate îngreși dreptul de acces la justiție. Orice limitare trebuie să fie una rezonabilă, proporțională, necesară și democratică. La caz, observăm că legiuitorul a omis să precizeze ce semnificație are noțiunea de *interes în proces* al martorului, or această sintagma limitează dreptul oricărui justițiabil de a-și apăra un drept sau libertate pe motiv că suportul probatoriu este viciat/insuficient datorită unei norme legale ce-i îngreșește nejustificat dreptul de a audia martorul în instanța de judecată.

Omisiunea respectivă este interpretabilă și lăsa loc de abuz, or în asemenea cazuri co-fondatorii persoanelor juridice care sunt martori și cunosc circumstanțe în care au avut loc anumite evenimente necesare apărării drepturilor persoanelor lezate, poate abuza de această prevedere legală și refuza în a fi audiați, fapt prin ce limitează efectiv dreptul persoanei de a-și restabili drepturile inculcate.

Sarcina probei în conflictele de muncă revine angajatorului, acesta fiind obligat să depună dovezi în apărarea sa până la prima zi de înfățișare.

Regula prevăzută de art. 132 alin. (1) Cod de procedură civilă care prevede că *"Martor poate fi orice persoană care nu are interes în proces și căreia îi sunt cunoscute, direct sau indirect, fapte referitoare la cauza"*, stârnește mai multe probleme de aplicabilitate, inclusiv răstrângerea acestui interes în proces nemijlocit asupra drepturilor și intereselor persoanei martorului. În combinație cu norma articolului 134 alin. (1) lit. a) și d) Cod de procedură civilă această normă limitează cu desăvârșire accesul justițiabilului la justiție prin asigurarea garanției de a audia martorul în propria sa cauza, mai cu seama într-un litigiu de muncă, unde sarcina probației îi revine anume paratului/angajator.

La caz, considerăm că nu se respectă o proporționalitate dintre interesul martorului de a se apăra prin refuzul de a face declarații și cel al justițiabilului de a-și apăra drepturile și interesele în cadrul unui proces judiciar într-un litigiu de muncă.

La momentul depunerii cererii de chemare în judecată, reclamantul (justitiabilul) ar urma să cunoască și să-și asume că partea oponentă poate avea un interes unic cu martorul pe dosar, care poate fi ruda sau membru de familie etc., respectiv nu poate să conteze pe declarațiile acelui martor, drept garantat de altfel de Constituție, care garantează oricărui cetățean dreptul de acces la justiție, dreptul de a chema orice persoană care cunoaște circumstanțe importante pentru soluționarea cauzei sale, în instanța de judecată și de a o audia. O asemenea inechitate nu poate fi considerată conformă cu Constituția Republicii Moldova și Tratatul Internațional la care Republica Moldova este parte, or această situație creează o disproporționalitate între drepturile angajatului pe de o parte și cele ale angajatorului, pe de alta parte.

Menționează că, articolele sus citate, își găsesc corespondența în dispozițiile articolului 6 § 1 din Convenția Europeană pentru Drepturile Omului. Astfel, dreptul la un proces echitabil, implicând printre altele, și dreptul de acces la justiție trebuie să fie practic și efectiv, dar nu teoretic și iluzoriu.

Prin urmare, exigenta articolului 6 § 1 din Convenție, potrivit căreia cauzele trebuie examinate în mod echitabil, trebuie înțeleasă inclusiv prin prisma asigurării respectării principiilor fundamentale ale procesului judiciar, î.a. - a principiului asigurării accesului la instanța, principiului contradictorialității și a principiului egalității armelor.

Articolul 20 din Constituție asigură principiul accesului liber la principiu care este materializat și transpus în normele procesuale care guvernează aplicabilitatea acesteia. În acest sens, prin prisma prevederilor art. 5 din Codul de procedură civilă (în continuare — CPC) orice persoană interesată este îndreptată să se adreseze în instanța judecătorească, în modul stabilit de lege pentru a-și apăra drepturile inculcate sau contestate, libertățile și interesele legitime. Nici unei persoane nu i se va refuza apărarea judiciară din motiv de inexistența a legislației, de imperfecțiune, coliziune sau obscuritate a legislației în vigoare.

Articolul 27. Disponibilitatea în drepturi a participanților la proces (1) Disponibilitatea în drepturi se afirmă în posibilitatea participanților la proces, în primul rând a părților, de a dispune liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus judecării, precum și de a dispune de drepturile procedurale, de a alege modalitatea și mijloacele procedurale de apărare. (2) Instanța nu admite dispunerea de un drept sau folosirea modalității de

apărare dacă aceste acte contravin legii ori încalcă drepturile sau interesele legitime ale persoanei.

Astfel, consideră că, odată ce legislația procesuală civilă instituie o asemenea garanție pentru a asigura accesul efectiv la justiție, orice omisiune de a reglementa posibilitatea remedierii unui viciu grav al procedurii civile trebuie fie abordată "în lumina obligației pozitive ale statului de a remedia lacunele existente pentru a asigura oricărei persoane dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile și libertățile interesele sale legitime".

Totodată, procesul civil se desfășoară cu respectarea drepturilor și libertăților tuturor cetățenilor. Nici o persoană nu poate fi avantajată într-un drept al său sau în raport cu alta persoană, iar proporționalitatea drepturilor părților implicate într-un proces trebuie să fie asigurată de instanța de judecată.

La caz, partea parată face uz de aceste prevederi legale vagi și imprecise, care-i creează premise favorabile să se eschiveze de la a depune declarații (veridice și utile) care vin să susțină poziția reclamantului.

Martorul se prezuma a fi o persoană care cunoaște circumstanțe importante pentru soluționarea litigiului deferit instanței de judecată, și autenticitatea declarațiilor oferite de acesta se "masoară" prin gradul de dezinteres al martorului în soluția dată de instanța de judecată.

Dreptul martorului/angajator de a proteja interesul său în raport cu interesul reclamantului/salariat nu poate fi justificat prin existența unui "interes", or în acest fel se creează un risc de dominare economică a angajatorului în raport cu salariatul, iar această circumstanță creează în consecință o încălcare a art. 16 alin. (2) și art. 54 alin. (2) din Constituție.

În ședința de judecată avocatul Victor Codu în interesele lui Ursu Constantin a susținut cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate. Solicită controlul constituționalității sub aspectul clarității și previzibilității prevederilor art. 132 alin.(1) din Codul de procedură civilă, și anume sintagma "**interes în proces**" în coroborare cu art. 134 lit. a) și d) Cod de procedură Civilă, de "**dreptul de a nu face declarații împotriva soțului/soției etc**", "**persoana ale cărei depoziții pot cauza prejudicii materiale sau morale martorului sau persoanelor cu care se află în relațiile menționate la lit. a),b) și c)**" și art. 135 alin.(1) Cod de procedură civilă.

Reclamantul Constantin Ursu în ședința de judecată a susținut cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, potrivit motivele de fapt și de drept invocate.

Reprezentantul părâtului SRL "Casabella Group" avocatul Daniela Hedeș, în ședința de judecată a solicitat respingerea cererii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, or admiterea cererii va duce la tergiversarea examinării cauzei civile.

Studiind cererea cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizării Curții Constituționale în vederea verificării neconstituționalității a unei prevederi legale, în raport cu normele de drept relevante speței deduse judecării, audiind participanții la proces, instanța de judecată consideră că aceasta urmează a fi admisă, din următoarele considerente.

Prin Hotărârea nr.2 adoptată la 09 februarie 2016 de către Curtea Constituțională a Republicii Moldova, "Pentru interpretarea articolului 135 alin.(1), lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova (excepția de neconstituționalitate) (sesizarea nr. 55b/2015)", s-a decis că în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională. Totodată, s-a dispus că excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acestuia, precum, și de către instanța de judecată.

Conform § 82 -83 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016, pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție Curtea reține că judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: (1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul

135 alin.(1) lit.a) din Constituție; (2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică faptul că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; (3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; (4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate. Curtea reține că verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale. Astfel, judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la paragraful 82.

În conjunctura enunțată, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție relevă că pentru ridicarea excepției de neconstituționalitate, cu sesizarea Curții Constituționale, este necesară întrunirea cumulativă a tuturor condițiilor imperative prevăzute la art. 12¹ alin. (2) din Codul de procedură civilă, enunțat în prezenta încheiere, care, de altfel, rezultă și din hotărârea nominalizată a Curții Constituționale.

În context, obiectul cererii de ridicare a excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile art.132 alin.(1) din Codul de procedură civilă, și anume sintagma "interes în proces" în coraborare cu art. 134 lit. a) și d) Cod de procedură Civilă, de "dreptul de a nu face declarații împotriva soțului/soției etc", "persoana ale cărei depoziții pot cauza prejudicii materiale sau morale martorului sau persoanelor cu care se află în relațiile menționate la lit.a),b) și c) și art.135 alin.(1) Cod de procedură civilă nr. 03.08.2018 în Monitorul Oficial nr. 285-294 art. 346, care intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție.

Reține instanța de judecată că, excepția de neconstituționalitate este ridicată de către o parte implicată în proces, și anume de către avocatul Victor Coda în interesele reclamantului Ursu Constantin, iar prevederile menționate sunt aplicabile cauzei, precum și nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile invocate.

Conform art.135 alin.(1) lit.a) din Constituția Republicii Moldova coroborat cu dispozițiile art. 4 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională nr.74 din 10 aprilie 2025, Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

Astfel, reține instanța de judecată că, cererea privind sesizarea Curții Constituționale privind verificarea constituționalității normei de drept citată supra, constituie o prerogativă a părții din proces, la caz, a reclamantului, iar prin ignorarea excepției de neconstituționalitate și rezolvarea speței fără soluționarea prealabilă a excepției de către Curtea Constituțională, judecătorul ordinar ar dobândi prerogative improprii instanței judecătorești, ceea ce este inadmisibil.

Din considerentele enunțate, instanța de judecată ajunge la concluzia de a admite cererea depusă de avocatul Coda Victor în interesele reclamantului Ursu Constantin, privind sesizarea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind exercitarea controlului constituționalității.

Ținând cont de cele expuse supra și în temeiul art. 121 alin. (3), art. 269-270 din Codul de procedură civilă,-

DISPUNE:

A admite cererea depusă de avocatul Victor Coda, în interesele reclamantului Ursu Constantin, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 132 alin.(1) din Codul de procedură civilă, și anume sintagma "**interes în proces**" în coraborare cu art. 134 lit. a) și d) Cod de procedură Civilă, de "**dreptul de a nu face declarații împotriva soțului/soției etc**", "**persoana ale cărei depoziții pot cauza prejudicii materiale sau morale martorului sau persoanelor cu care se află în relațiile menționate la lit. a),b) și c) și art. 135 alin.(1) Cod de procedură civilă nr. 03.08.2018 în Monitorul Oficial nr. 285-294 art. 346**).

Se remite Curții Constituționale a Republicii Moldova sesizarea depusă de avocatul

Victor Coda, în interesele reclamantului Ursu Constantin, în vederea examinării constituționalității prevederilor art.132 alin.(1) din Codul de procedură civilă, și anume sintagma **"interes în proces"** în coraborare cu art. 134 lit. a) și d) Cod de procedură Civilă, de **"dreptul de a nu face declarații împotriva soțului/soției etc"**, **"persoana ale cărei depoziii pot cauza prejudicii materiale sau morale martorului sau persoanelor cu care se află în relațiile menționate la lit. a),b) și c)** și art. 135 alin.(1) Cod de procedură civilă nr. 03.08.2018 în Monitorul Oficial nr. 285-294 art. 3461).

Se amână examinarea cauzei până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate.

Încheierea nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței

Judecător

 Silvia Turcan